

Jutlus Nõos P, 03.11.19 kell 11.00, 20. pühapäev post *Trinitatis*

Lektsioonid: Jr 1:4–10

Pihikõne: Ii 19:25 (kõp Mart Jaanson)

Jutlus: Mt 22:1–14 (**diakonikandidaat Signe Salumets**)

Laulud: 215 (1–6); 157 (1–4, 5); 326 (1–3); 164 (1–8)

Ja Jeesus hakkas taas neile mõistu kõnelema: „Taevariik on kuninga sarnane, kes tegi oma pojale pulmad. Ja ta läkitas oma sulased kutsutuid pulmameole paluma, aga need ei tahtnud tulla. Taas ta läkitas teisi sulaseid: „Õelge kutsutuile: Vaata, mu söömaaeg on valmis, mu härjad ja nuumveised on tapetud ja kõik on valmis, tulge pulma!” Aga kutsutud ei hoolinud sellest ja läksid ära, kes oma põllule, kes oma kaubale, mõned aga võtsid sulased kinni, teotasid neid ja tapsid nad ära. Kuningas vihastas ja saatis oma sõjaväed, hukkas need mõrtsukad ja süütas põlema nende linna. Siis ta ütles oma sulastele: „Pulmad on küll valmis, aga kutsutud ei olnud seda väärt. Minge nüüd teelahkmete ja kutsuge pulma, keda te iganes leiate!” Ja sulased läksid välja teedele ja kogusid kokku kõik, keda leidsid, nii halbu kui häid, ning pulmakoda sai täis pidulisi. Aga kui kuningas astus sisse pidulisi vaatama, nägi ta seal inimest, kellel ei olnud pulmarõivast seljas. Ja ta ütles talle: „Sõber, kuidas sina oled tulnud siia ilma pulmarõivata?” Aga see ei saanud sõnagi suust. Siis kuningas ütles teenijatele: „Siduge tema jalad ja käed ning visake ta välja pimedusse!” Seal on ulgumine ja hammaste kiristamine. Sest paljud on kutsutud, aga vähesed valitud.” Amen!

Hea Kristuse kogudus! Kuuldud kirjakoht on kolmas järjestikku esitatud tähendamissõnadest Matteuse evangeeliumis, millega Jeesus vastab Temaga kiusu ajavate ülempreestrite ja variseride küsimustele, mille tegelikuks eesmärgiks oli provotseerida Jeesust ütlema midagi, mida võidaks kasutada Tema vastu süüdistuse esitamiseks.

Alles peatükk varem on Jeesus tühjendanud templi rahavahetajatest ja kaupmeestest – jõhker seaduserikkumine, mis ei võinud jääda reaktsioonita võimude poolt. Ometi oli hirm Jeesuse populaarsuse ees jutlustaja, rändarsti ja imetegijana nii suur, et Tema vastu tuli koguda võimalikult vettpidavad süütõendid, enne kui Teda kohtu alla anda. Alles hiljaaegu oli hukatud Ristija Johannes ja rahva meelepaha selle sündmuse üle polnud veel päriselt vaibunud, nüüd siis tuli aga tegelda uue ülesässitaja ja usurüvetajaga. Tõepoolest, keeruline ajahetk: suur rahvuspüha on saabumas, linna voorib salkadena palverändureid, kes kuulavad ammulisui lugusid parandamatutest haigustest tervenendud inimestest, väljaaetud kurjadest vaimudest, rahutustest templis ja mehest, kes kõige selle keskel istub ja räägib – mitte riigipöördest, keisri kukutamisest, võimu andmisest rahva kätte, vaid üksnes Jumala ja ligimese armastamisest ning et rahu leidmine siin maailmas on võimalik üksnes siis, kui see on rahu koos Jumalaga.

Et anda Jeesusele võimalus end ise n-ö sisse rääkida, esitasid Tema vaenlased Talle rea konksuga küsimusi. Esimesele neist – kellelt pärineb Jeesuse meelevald – andis Ta vastuse, mis küsiteljates suurt segadust tekitas, ning mille jätkuks Ta sõnastas tänase päevateemaga sisu poolest seotud seisukoha: Jumala tahet ei täida mitte see, kes suuga lubab Tema seadusi järgida, vaid see, kes neid seadusi vahest tundmatagi, nende järgi talitab – otsene vihje toonaste usuliidrite silmakirjalikkusele, kes järgisid küll piinliku täpsusega reegleid hingamispäeva, ohvritalituste ja kümnise maksmise kohta, unustasid aga põhjuse, milleks seda kõike teha – osaduse elava Jumala ja oma ligimesega.

Teises tähendamissõnas, loos viinamäe rentnikest, jätkab Jeesus sama mõtet: Jumal on saatnud oma rahva juurde hulgaliselt saadikuid, prohveteid vanematel ja uuematel aegadel, et anda neile teada oma tahet, oma igatsust lähedase ja armastusest kantud suhte järele inimesega, nagu see oli enne pattulangemist, aga nende sõnumit ei ole kuulda võetud; kui Ta viimaks läkitab oma Poja, käib selle käsi veelgi halvemini – Ta tapetakse häbiväärsel kombel; ometi saab Temast imelise otsustuse – ülestõusmisime – läbi Jumala riigi kandev keskpunkt nende hulgas, kes Ta vastu võtavad, ning kohtumõistja nende üle, kes Ta eemale tõukavad.

Kuningliku pulmameo perikoop arendab edasi sedasama sõnumit. Selle alguses jutustatakse meile kuninga saadikutest, kelle ta läkitab oma poja pulmameole – perekondliku elu ühele tähtsündmusele

– külalisi kutsuma. Sellele kutsele aga ei vastata. Oodatud külalistele saadetakse mitu kutset – kuningas on kannatlik! – aga nad ei vasta isegi viimasele, kõige tungivamale, kus kuningas laseb kirjeldada, kui suurt vaeva ta on näinud nende heaks pidu ette valmistades. Veel enam: osa neist lausa ründab kutse edastajaid. Nad ründavad Kuninga enda sõnumitoojaid! Milline jultumus! Pole siis ime, et Kuningas seepeale raevu satub ja julmuse eest karmi karistuse määrab.

Juudi juurtega evangelist Matteus tajub tähendamissõna taustal selgelt esile kerkivat vanatestamentlikku teokraatlikku mõtteviisi: kuninga all ei mõelda siin loos kedagi muud kui Jumalat ennast, millega on seletatav ka kutsuja uskumatu pikameelsus. Kutset edastavatele sulastele – prohvetitele, misjonäridele, väärdõpetuste vastu sõna võtjatele – saavad osaks sõnumi tagasilükkamine, katsumused, vangistamised ja ülekuulamised ning isegi surm, seda nii Vana kui Uue Testamendi maailmas ja ka tänapäeval.

Ent Jumalgi ei anna uusi võimalusi lõputult – kui Tema kutsele ikka ja jälle ei vastata, pöördub Ta ära selle esialgsest adressaadist – oma äravalitud rahvast – ja sirutab käed vastu neile, kes Teda kuulda võtavad, olgu nad siis võõrad, väljatõugatud, patused, „nii halvad kui head“, inimesed, keda kutse tabab „teelahkmetel“, see tähendab täieliku üllatusena. See on misjonitöö, milles kristlasel on kohustus lakkamatult osaleda – ka need, keda meie ise ei pea vääriliseks Kuninga peolauas istuma, võivad ometi olla seda väärt Kuninga silmis.

Meie ei saa olla kohtumõistjad, meie asi pole öelda Jumala asemel „ei“ kellelegi, kes tahab tulla Tema juurde. Jumala kutse on mõeldud kogu maailma rahvastele ja neile kõigile antakse võimalus seda kuulda võtta. Just nimelt võimalus – ehkki kutse tuleb Jumalalt, ei sunnita kedagi sellele kuuletuma väevõimuga, otsus on kutsutu enda teha. Me võime Jumala kutse ka tagasi lükata – ülbusel, laiskusel, hirmust või enesepõlgusest tingitult – või selle kõigi muude meile esitatavate kutsete hulgas lihtsalt tähele panemata jätta nagu veel ühe klantspaberil reklaamvoldiku postkastis. Me võime mõelda, et oleme liiga head, et murda leiba koos tõlnerite ja patustega, või siis vastupidi: et meie endine elu pole olnud küllalt laitmatu, et sellesse laudkonda sobituda. Ent meie väärilisust Poja pulmalauas istuda ei määra meie eelnev kuulumine „halbade või heade“ hulka. Selle määrab üksnes meie valmidus kutsele vastata ja seda ka järgida, mitte lihtsalt kuulumine kristlaste hulka, vaid kristlasena elamine, kristlaseks olemine kogu olemusega.

Sellele „tõelisele kristlusele“ viitab ka jutustuse lõpp – ainsa külalise saatus, kes on tulnud pulmapeole ilma pidurõivata. See kirjeldus on küllaltki segadustekitav, kui mitte teada juhtunu tausta, ning jätab mõnikord eksliku mulje, nagu valitaks ses loos peoseltskonda ikkagi mingite väliste kriteeriumide, eelkõige siis rahaliste võimaluste järgi osta endale uhked riided.

Idamaade valitsejail oli kombeks kinkida oma külalistele peorõivad ning nende kandmine oli külalise poolne austusavaldus peo korraldajale. See, et üks külaline oma riietuse poolest teistest erines, võis tähendada, et ta võttis küll kutse vastu, võibolla tasuta pidusöömingu ootuses, kuid ei vaevunud end peremehe auks korda seadma – niisugune lugupidamatus, et isegi tal endal pole oma käitumist millegagi välja vabandada! Meie kultuurikontekstis vastaks sellele vahest peole ilmumine räpastes töötunkedes, jalgade asetamine toidulauale ja kõva häälega üle muusika karjumine, et veini juurde valataks.

Ent Jeesus ei kõnele oma tähendamissõnas siiski mitte füüsilistest peorõivastest: olen ma isegi noores eas sõitnud pühapäeval kirikusse jalgrattal T-särgi ja lühikeste pükstega, nokkmüts peas, et pärast teenistust uuesti heinareha pihku võtta, sest see oli minu vanemate tingimus mind kirikusse lubades: töö peab pärast teenistust uue hooga jätkuma. „Pidurüü“ all mõistetakse tähendamissõnas Jumala rahva uueksaanud olemist ristimise läbi, meelearandust ja päästetud saamist, millises tähenduses on see väljend Uues Testamendis küllalt levinud. Ka Pauluse kirjades räägitakse tihti „Kristusega rõivastumisest“. Nt kirjas galaatlastele (Gl 3:27) seob Paulus Kristusesse rõivastumise otseselt ristimisega.

Enese kordaseadmine Kuninga peolauda istumiseks tähendab seda, et me jätame maha oma varasema patuse eluviisi, nagu tõmmates seljast need riided, millega me oleme tulnud kartulivõtult, loomalaudast, autot remontimast või operatsioonilaua äärest, ning asendades need peokorraldaja pakutud kirgasvalge rüüga, millelt patu plekid on Kristuse kalli ohvriverega maha pestud-meenu tagem, et algkristlikus traditsioonis oli ristimisrüü lumivalge, ehkki tänapäeval on see tava

jäänud püsima eelkõige väikelaste puhul.

Seega ei piisa mitte üksnes kutse vastu võtmisest, vaid tuleb vastu võtta ka sellega koos pakutav – ristimises meile kingitav Jumala arm, Kristuse seadmine oma elu aluseks sakramendi tarvitamise ja Jumala sõna järgimise läbi, meelearandus, valmidus uueneda, muuta oma elu ja üritada seda elada Jumalale meelepärasel moel. Kui inimene püüab kristlikult elada, ent on ristimata, siis ei jää ta Jumala „pidusaalis“ püsima. Pattu hüljata ei suuda me iseenda jõust ja tahtmisest niikuinii, nagu on rõhutanud ka reformatsiooni, usupuhastuse isa Martin Luther, selleks vajame me Kuninga antud peoriet, Jumala tingimusteta armu ja andestust. Võttes vastu küll kutse, kuid mitte osaduses ja andeksannis sündinud äravalituse, satume ikkagi nende hulka, kes Viimsel Kohtupäeval Jumalast lahutatakse.

Ehkki viimsepäevakohtust jutustava tähendamissõna sikkudest ja lammastest esitab Matteus alles 25. peatükis, on tänase kirjakoha lõpplahendus sellega sisuliselt väga tihedalt seotud: mõlemas rõhutatakse tõsiasja, et meie endi hinnangud selle kohta, kas ja kui kristlikult me oleme elanud, ei lange kokku Jumala hinnangutega, ning need, kes end ise äravalituiks peavad, ootab lõpuaja kohtus ehmatust, alandlikke aga rõõmus üllatus. Meie ise ei tunne end väärilisena Kuninga Poja peolauda jagama, ent ometi on Kuningas ise meid peorõivaga varustanud, mis katab kinni kõik meie patud; sellistena aga võime me omakorda ise olla Kristuse saadikuteks siin maailmas, nendeks sulasteks, kelle Ta läkitab, et kohad Tema laua ääres saaks täidetud. Tema volitusega, Tema misjonikäsku südames kandes, läheme me teele ja teelahkmetele, et kuulutada elava Issanda Sõna – sina ja mina, hea koguduseline, me läheme koos teele ja viime oma sõnumi kogu maailmale: Kuninga Poja peolauas on veel vabu kohti, tule, armas vend ja õde, tule, sest sa oled kutsutud, võta vastu oma peorõivas ja ehi ennast, sest sa oled väga oodatud!

Hea kirikuline, võta see sõnum enda südamesse: sina ise oled Jumala saadik, nagu sa oled ka Tema austatud ja armastatud külaline. Sind on kutsutud, saa siis ka äravalituks! Ole kristlane, jää kristlaseks, ela kristlasena, levita head sõnumit oma sõnade ja tegudega, et ka need, keda sa kohtad oma rännakutel, leiaksid üles Kuninga peomaja, kus veel oodatakse hiliseid saabujaid. Elmar Salumaa on selle kenasti sõnastanud: „Kutsumine on ristiinimese teekonna algus, äravalimine aga Jumala lõppotsus tema käidud teekonna väärtuse üle.“. Sa oled täna siin, Nõo kirikus, sest sa tead olevat end kutsutud. Äravalitud saamise aeg ootab sind veel ees.

Talmudis viidatakse rabi Eliezerile, kes on öelnud: „Pöörduda patust üks päev enne oma surma.“ Kui temalt küsiti, kuidas võib inimene oma surmapäeva ette teada, vastas rabi: „Seda enam tehku ta seda täna, sest homme võib ta surra. Nii elab ta kogu oma elu meelearanduses.“

Aamen.